

قانون حفاظت در برابر اشعه

1 - نقل از شماره 12879-1368/2/26 روزنامه رسمی.

فصل اول - کلیات

ماده 1: اهداف - با توجه به گسترش روزافزون کاربرد اشعه (پرتوها) در امور مختلف و ضرورت حفاظت کارکنان،

مردم نسلهای آینده و محیط در برابر اثرات زیان آور اشعه، مقررات ذیل تدوین گردیده است.

ماده 2- تعاریف:

1- "اشعه" یا "پرتوها" شامل اشعه یون ساز و غیر یون ساز می باشد.

2- "منابع مولد اشعه" به مواد پرتوزا (راديو اکتیو) اعم از طبیعی و یا مصنوعی و یا مواد و اشیاء حاوی آن و یا دستگاهها و تأسیسات مولد اشعه اطلاق می گردد.

3- "کار با اشعه" هر گونه کار یا فعالیتی است که در ارتباط با منابع مولد اشعه انجام شود.

4- "واحد قانونی" در مفهوم "سازمان انرژی اتمی ایران" است.

5- "شخص مسئول" شخص حقیقی است که برابر آیین نامه مربوطه واجد صلاحیت علمی و فنی و شرایط لازم برای تصدی و نظارت بر کلیه امور مربوط به کار با اشعه در محدوده پروانه مربوطه باشد.

6- "مسئول فیزیک بهداشت" شخص حقیقی است که برابر آیین نامه مربوطه واجد صلاحیت علمی و فنی و شرایط لازم برای تصدی مسئولیت حفاظت در برابر اشعه در محدوده پروانه مربوطه باشد.

ماده 3- شمول مقررات: مقررات این قانون شامل کلیه امور مربوط به حفاظت در برابر اشعه در سطح کشور از

جمله موارد زیر می باشد:

1- منابع مولد اشعه

2- کار با اشعه

3- احداث، تأسیس، بهره برداری، از کاراندازی و تصدی هر واحدی که در آن کار با اشعه انجام شود.

4- هرگونه فعالیت در رابطه با منابع مولد اشعه شامل واردات و صادرات، ترخیص، توزیع، تهیه، تولید،

ساخت، تملک، تحصیل، اکتشاف، استخراج، حمل و نقل، معاملات، پیمانکاری، نقل و انتقال، کاربرد و یا

پس مانداری.

5- حفاظت کارکنان، مردم و نسلهای آینده بطور کلی و محیط در برابر اثرات زیان آور اشعه.

فصل دوم - پروانه و مسئولیتها

ماده 4- انجام هر گونه فعالیت در ارتباط با موارد مندرج در بندهای (1) و (2) و (3) و (4) از ماده (3)، غیر از موارد مستثنی به موجب آیین نامه‌های مربوط مستلزم اخذ پروانه کسب از واحد ذیربط و پروانه اشتغال از واحد قانونی می‌باشد.

تبصره - مجوز کار با اشعه در مورد مؤسسات پزشکی صرفاً برای متخصصین گروه پزشکی؛ توسط کمیسیون مرکب از دو نفر متخصص امور حفاظت در برابر اشعه از واحد قانونی و دو نفر کارشناس از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد بررسی و تأیید قرار گرفته و از طرف واحد قانونی داده خواهد شد. صدور پروانه نهایی تأسیس واحد کار با اشعه از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ماده 5- دارنده پروانه کسب مکلف است حداقل یک فرد واجد شرایط به عنوان شخص مسئول و یک فرد واجد شرایط به عنوان مسئول فیزیک بهداشت را به واحد قانونی معرفی تا پروانه اشتغال بنام آنان اخذ گردد.

تبصره - در موارد خاص (مانند واحدهای تشخیصی با اشعه ایکس با فعالیت محدود) و طبق آیین نامه‌های مربوط، مسئولیت شخص حقیقی دارنده پروانه کسب شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت می‌تواند تماماً بعهده یک یا دو شخص حقیقی واجد شرایط باشد.

ماده 6- دارنده پروانه اشتغال مکلف است منحصراً در محل و در حدود و شرایط مندرج در پروانه و دستورالعملهای مربوطه فعالیت نماید.

ماده 7- هر گونه تغییر در وضعیت حقوقی دارنده پروانه کسب در ارتباط با منابع مولد اشعه و نیز هرگونه تغییر کمی و کیفی در ارتباط با منابع مزبور مستلزم اخذ مجوز از واحد قانونی است.

تبصره - در خصوص مؤسسات پزشکی پس از اخذ مجوز از واحد قانونی، صدور پروانه کار جدید از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ماده 8- دارندگان پروانه و یا قائم مقام قانونی آنها و نیز کلیه افرادی که به لحاظ وظیفه شغلی با منابع مولد اشعه در ارتباط می‌باشند مکلفند موارد زیر را بلافاصله به واحد قانونی اطلاع دهند:

1- تعلیق و تعطیل بهره برداری از منابع مولد اشعه.

- 2- مفقود شدن و یا سرقت منابع مولد اشعه.
- 3- هر گونه حادثه اختلال، عیب و یا تغییرات در رابطه با منابع مولد اشعه که احتمال افزایش مخاطرات بالقوه پرتوگیری افراد را در بر داشته باشد.
- 4- سوانح پرتوگیری و نیز پرتوگیری مشکوک افراد.
- ماده 9- کلیه افرادی که به کار با اشعه گمارده می شوند باید تحت معاینات و آزمایش های پزشکی لازم قبل و بعد از استخدام و بصورت دوره ای طبق آیین نامه مربوطه قرار گرفته و مدارک لازم را در اختیار واحد قانونی قرار دهند.
- ماده 10- گماردن افراد زیر به کار با اشعه ممنوع است:
- 1- افراد کمتر از هجده سال سن غیر از موارد مستثنی به موجب آیین نامه مربوطه.
  - 2- افرادی که در نتیجه آزمایش های پزشکی مورد تأیید واحد قانونی کار با اشعه برای سلامتی آنان زیان آور تشخیص داده شده است.
- ماده 11- در انجام هر گونه فعالیت مربوط به موارد مندرج در ماده 3 دارنده پروانه کسب، شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت مکلف اند:
- 1- کلیه مقررات، استانداردها، آیین نامه ها و دستورالعمل های حفاظت در برابر اشعه را رعایت نمایند.
  - 2- کلیه تدابیر و تجهیزات حفاظتی لازم را برطبق مقررات مربوط پیش بینی، تأمین و به اجرا درآورند.
  - 3- از پرتودهی غیر ضروری اجتناب نمایند.
- ماده 12- کلیه افرادی که به کار با اشعه اشتغال دارند مکلفند وسائل حفاظت در برابر اشعه پیش بینی شده را شخصاً به کار گرفته و مقررات و دستورالعمل های مربوطه را به اجرا درآورند.

فصل سوم - نظارت و بازرسی

- ماده 13- واحد قانونی در جهت حسن اجرای مقررات این قانون، نظارت بر کلیه امور مندرج در ماده 3 این قانون و بازرسی در زمینه های مزبور را بعهده دارد.
- ماده 14- دارنده پروانه کسب، شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت مکلفند توصیه ها و دستورالعمل های ابلاغ شده توسط واحد قانونی و بازرسی مربوطه را به اجرا درآورند.

ماده 15- در مواردی که اجرای امور مربوط به مفاد ماده (14) و یا حفاظت افراد و اموال در برابر اشعه مستلزم ارائه خدمات از طرف واحد قانونی باشد، اشخاص ذینفع مکلفند بهای خدمات ارائه شده را طبق تعرفه مقرر در آیین نامه مربوطه به حساب خزانه داری کل واریز نمایند.

تبصره - در مورد مؤسسات پزشکی که منجر به صرف هزینه با ارائه خدمات توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می شود آیین نامه مربوطه توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه می گردد.

ماده 16- دارنده پروانه و یا هر شخصی که به نحوی از انحاء منابع مولد اشعه را برابر مفاد این قانون در اختیار و یا تحت نظر داشته و یا به عنوان شخص مسئول و یا مسئول فیزیک بهداشت انجام وظیفه نماید مکلف است در حوزه فعالیت شغلی خود تسهیلات لازم برای اعمال نظارت و بازرسی واحد قانونی را فراهم نموده و اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در اختیار واحد قانونی قرار دهد.

ماده 17- واحد قانونی مکلف است در اجرای مقررات این قانون، در صورت وقوف بر وجود اشکالات یا تخلفاتی در کار با اشعه یا بهره برداری از منابع مولد اشعه پس از ابلاغ کتبی مدت دار به وزارت و یا مؤسسه مربوطه و در صورت عدم رعایت توصیه ها، دستور توقف و یا تعطیل بهره برداری از منابع مربوطه را صادر نموده و یا پروانه صادره را لغو نماید و در صورت لزوم با اخذ مجوز لازم مرجع ذیصلاح اقدام به لاک و مهر آن بنماید.

فصل چهارم - جرائم و مجازاتها

ماده 18- موارد زیر جرم محسوب و مرتکب حسب مورد با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید و درجات تعزیر به مجازات مشروحه ذیل محکوم خواهد شد:

1- عدم استفاده از وسائل حفاظتی پیش بینی شده و همچنین عدم رعایت دستورالعملهای حفاظتی توسط کارکنان با اشعه جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از ده هزار ریال تا صد و پنجاه هزار ریال محکوم خواهد شد.

2- گماردن افراد بدون انجام آزمایش های پزشکی لازم قبل از استخدام و یا بدون مراقبت ها و آزمایش های دوره ای پزشکی در مدت اشتغال بکار با اشعه جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از ده هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم خواهد شد.

- 3- گماردن افرادی بکار با اشعه که به موجب ماده (10) این قانون، کار با اشعه برای آنان ممنوع اعلام شده است جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از سی هزار ریال تا دو میلیون ریال محکوم خواهد شد.
- 4- کوتاهی در اعلام موارد مذکور در مواد (7)، (8)، (9) این قانون توسط اشخاص نامبرده در موارد یاد شده جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از سی هزار ریال تا دو میلیون ریال محکوم خواهد شد.
- 5- متخلف موارد زیر به جزای نقدی از سی هزار ریال تا پنج میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از یک ماه تا ششماه و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
- الف - بهره برداری از منابع مولد اشعه و یا کار با اشعه بدون اتخاذ تدابیر حفاظتی و تدارک تجهیزات حفاظتی توصیه شده توسط واحد قانونی.
- ب - بهره برداری از منابع مولد اشعه و یا کار با اشعه بدون نظارت شخص مسئول و مسئول فیزیکی بهداشت.
- ج - اخلال در امر نظارت و بازرسی واحد قانونی و ندادن اطلاعات لازم و یا ارائه اطلاعات ناقص و یا کذب به واحد قانونی و نیز هر اقدامی که موجب انحراف تشخیص واحد قانونی گردد.
- 6- ایجاد اختلال در کار با اشعه و یا منابع مولد اشعه جرم محسوب و متخلف به جزای نقدی از پانصد هزار تا پانزده میلیون ریال و حبس تعزیری از یک ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
- 7- عدم رعایت حدود و شرایط مقرر در پروانه یا تغییر در شرایط مزبور جرم محسوب و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا پنج میلیون ریال و یا به حسب تعزیری از شش ماه تا دو سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
- 8- نداشتن پروانه معتبر در مواردی که به موجب ماده (4) این قانون داشتن پروانه الزامی اعلام گردیده است جرم محسوب و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا ده میلیون ریال و یا به حبس از ششماه تا سه سال و یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
- 9- بهره برداری از منابع مولد اشعه که توسط واحد قانونی به نحوی ممنوع اعلام شده جرم محسوب می شود و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا پانزده میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

ماده 19- در مواردی که جرائم موضوع این قانون به لحاظ انطباق با عناوین قانونی دیگر مستلزم مجازات شدیدتر باشد مقررات مجازات اشد درباره مرتکب اعمال خواهد شد.

فصل پنجم - مقررات ویژه

ماده 20- به افرادی که بطور مستمر به کار با اشعه اشتغال داشته باشند، مزایای زیر بر مبنای مقدار و شرایط بالقوه پرتودهی محیط کار به تشخیص واحد قانونی و طبق آیین نامه‌های مربوطه تعلق می‌گیرد:

- 1- کاهش ساعات کار هفتگی تا میزان 25٪ ساعات کار مقرر برای سایر کارکنان.
- 2- افزایش میزان مرخصی استحقاقی سالانه تا یکماه در سال برای مدت اشتغال به کار با اشعه، استفاده از مرخصی استحقاقی سالانه در اینگونه موارد در طول هر سال اجباری است.
- 3- افزایش مدت خدمت مورد قبول تا یکسال به ازاء هر یکسال کار با اشعه، حداکثر این افزایش تا ده سال و منحصرأ از نظر بازرخرد، بازنشستگی، از کار افتادگی و تعیین حقوق وظیفه قابل احتساب می‌باشد.
- 4- پرداخت تا 50٪ حقوق و مزایا فوق العاده کار با اشعه.

تبصره - در مورد بند (2) این ماده بجای استفاده از مرخصی، فرد ذینفع می‌تواند درخواست اشتغال در محلی غیر از محیط کار با اشعه بنماید.

ماده 21- وزارتخانه‌ها، نهادهای انقلاب اسلامی، مؤسسات، سازمانها، شرکتهای دولتی و یا وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و نیز کلیه مأمورین انتظامی موظفند در اجرای این قانون با واحد قانونی همکاری نمایند.

ماده 22- واحد قانونی مسئولیت حسن اجرای مقررات این قانون را بعهده داشته و مکلف است با بکار گماردن متخصصین واجد صلاحیت علمی و فنی و از طریق تهیه و تدوین ضوابط، مقررات، استانداردها و دستورالعملهای لازم و بکارگیری امکانات تخصصی آموزش و پژوهش و ارائه خدمات در سطح علمی پیشرفته روز تدابیر مقتضی را اتخاذ نماید.

ماده 23- این قانون از تاریخ تصویب لازم الاجرا می‌باشد و از تاریخ مزبور کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو و کان لم یکن تلقی می‌گردد. دولت مکلف است آئین نامه‌های مربوطه را براساس پیشنهاد واحد قانونی تصویب و جهت

اجرا ابلاغ نماید. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مشمول این قانون مکلفند حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ اجرای قانون وضعیت خود را با مقررات آن منطبق نمایند.

تبصره - در خصوص مؤسسات پزشکی کشور آئین نامه‌های مربوطه توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و واحد قانونی تهیه و تدوین و پس از تصویب هیأت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و شش تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم

فروردین ماه یکهزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ 1368/1/30

به تأیید شورای نگهبان رسیده است.